Hyssia cavernosa (Eversmann) ett nytt nattfly för Sverige och Norden (Noctuidae, Lepidoptera)

JESPER LIND

Lind, J.: *Hyssia cavernosa* (Eversmann) ett nytt nattfly för Sverige och Norden (Noctuidae, Lepidoptera). **[*Hyssia cavernosa* (Eversmann) a new moth for Sweden and the Nordic countries (Noctuidae, Lepidoptera).]** – Entomologisk Tidskrift 129 (3): 137-139. Uppsala, Sweden 2008. ISSN 0013-886x.

A male of the moth *Hyssia cavernosa* (Eversmann 1842) was collected in a light trap in Mellstaby, Öland, Sweden on the night between the 11th and 12th of August 2007. This is the first record of *Hyssia cavernosa* in the Nordic countries. The specimen is a likely migrant to Sweden from Eastern Europe where it has expanded to the north during the last 10 years. The finding occurred at a time when many migrant moth species were recorded on Öland.

Jesper Lind, Fågelögatan 3, SE -619 32 Trosa, Sweden. E-mail: je.lind@telia.com

På natten mellan den 11:e och 12:e augusti insamlades i Mellstaby på sydöstra Öland en hane av *Hyssia cavernosa,* ett nytt nattfly för Sverige och Norden. Fjärilen hittades, sittande på en äggkartong, på morgonen den 12:e augusti när en ljusfälla tömdes. Ljusfällan var vid min sommarstuga i Mellstaby på sydöstra Öland. Jag kände genast igen arten från en mellaneuropeisk bok om nattflyn som jag brukar bläddra i (Fajcik 1998) men jag kom inte ihåg vad arten hette. Väl inne i stugan kunde jag med hjälp av nämnda bok konstatera att det rörde sig om ett fynd av *Hyssia cavernosa*. För säkerhets skull konsulterade jag lepidopterologerna Mats Lindeborg, Per-Erik Betzholtz samt Göran Palmqvist som alla kunde bekräfta fyndet av *Hyssia cavernosa*.

Efter flera dygn med kraftig nordostlig vind slog det om till ostlig vind den 10:e och 11:e augusti. Nätterna var mycket varma och fuktiga med flera kraftiga åskoväder. Dessa två nätter var i det närmaste s.k. tropiska nätter med temperaturer kring 20ºC. Det var enorma mängder med insekter vid fjärilslamporna under dessa nätter. Perioden var pga. vädersituationen också mycket gynnsam för nattfjärilsmigration och under dessa dagar samt den följande veckan noterades en rad intressanta migrerande nattfjärilar på östra Öland såsom videbuskmätare *Macaria artesiaria,* nifly *Trichoplusia ni,* smalvingat lövfly *Spodoptera exigua,* gråbrunt kärrängsfly *Proxenus lepigone* (sydlig form), storfläckigt bandfly *Noctua interposita,* grönaktigt knölfly *Heliothis viriplaca* och strandknölfly *Heliothis maritima*, mfl.

Utseende

Hyssia cavernosa har en vingbredd av 24–30 mm (Hacker m.fl. 2002). Fjärilen från Mellstaby har en vingbredd på 32 mm. *Hyssia cavernosa* beskrivs som en art som inte varierar så mycket. Framvingarna är relativt homogent gråfärgade med en nyans av violett/rött (Hacker m.fl. 2002). Kännetecken för arten är det svarta stora tappmärket och njurfläcken, det svarta ringmärket på framvingen samt den ljusa bakkanten på framvingen. Tvärlinjerna på framvingarna är svaga eller knappt synliga förutom våglinjen som är tydligt vit. Bakvingarna är jämnt gråbruna, något ljusare än framvingen och med en tydlig mittfläck. Hanens antenner har tätt sittande, korta cilier medan honans antenner är svagt cilierade (Hacker m.fl. 2002). Själv noterade jag att den funna hanen har en relativt lång och smal kropp jämfört med många andra flyn av samma storlek.

Det finns få arter som kan förväxlas med *Hyssia cavernosa*. En liknande art är *Saragossa porosa* (Eversmann, 1854) som vid en första anblick kan verka snarlik *Hyssia cavernosa*. Men arterna är egentligen varandras motsats såtillvida att *S. porosa* har svart teckning mellan njur- och ringfläck, ljusare ringfläck och saknar också den ljusa bakkanten

Figur 1. ***Hyssia cavernosa****, en hane insamlad natten mellan 11–12 augusti 2007, Mellstaby, Öland, Sverige. Jesper Lind. Foto: Göran Liljeberg*

Hyssia cavernosa*, a male collected on the night between August 11th and 12th 2007, in Mellstaby Öland, Sweden.*

på framvingen som *H. cavernosa* har. Hanen av *S. porosa* har dessutom antenner som är dubbelsidigt och långt cilierade enligt (Hacker m.fl. 2002).

Släktskap

Hyssia cavernosa tillhör familjen Noctuidae, underfamiljen Hadeninae och släktet *Hyssia*. *Hyssia cavernosa* är den enda arten i detta släkte. Släktet *Hyssia* placeras av Fibiger & Hacker (2005) mellan släktena *Hada* och *Mamestra*, närmare bestämt mellan Vackert nejlikfly *Hada plebeja* (Linneus, 1761) och Kålfly *Mamestra brassicae* (Linnaeus, 1758).

Utbredning

Fjärilen har en eurasiatisk utbredning som sträcker sig från centrala Europa till Fjärran Östern hela vägen ut till Stilla Havet. Artens utbredning begränsas i norr av Sibiriens stäpper. I Europa finns arten i Ryssland, Vitryssland, Östra Polen, Österrike, Ungern, Tjeckien, Slovakien, Schweiz och norra Italien - enligt (Hacker m.fl. 2002). Arten har beskrivits som lokal men inte sällsynt i centrala Europa (Svitra m.fl. 2003).

Arten har på senare år expanderat norrut till Litauen (Svitra m.fl. 2003) och (Ivinskis m.fl. 2005) tillsammans med andra arter såsom *Eucarta virgo* och *Noctua interposita*. Fjärilen är ännu inte funnen i Estland eller Lettland (Svitra m.fl. 2003).

Biologi

Fjärilen flyger i två generationer maj–juni och juli–aug. Biotopen beskrivs som varma stäpp- och skogsstäppliknande lokaler (Fajcik 1998) på sandgrund eller kalkgrund med blandskog bl.a. innehållande ek i den sydvästra utbredningen (Hacker m.fl. 2002). Larven lever på bläror och glimväxter, *Silene* spp. och hålrot, *Aristolochia clematitis*, (Fajcik 1998). Larven är grön, tjockast på mitten och avsmalnande framåt och bakåt. Den har en tunn gul eller orange sidolinje och två tunna vita rygglinjer som kan kantas av svartaktiga skuggor. Beskrivning här är hämtad från en bild i Beck (2000). Larven kan hittas i juni och i aug–sept. Puppan övervintrar (Fajcik 1998). Fjärilen kommer till kvicksilverlampor och flyger hela natten (Fibiger pers. medd.).

Figur 2. Den europeiska utbredningen för ***Hyssia cavernosa*** *enligt (Fauna Europaea 2004)*

The European distribution of ***Hyssia cavernosa*** *according to (Fauna Europaea 2004)*

Svenskt namn

Som svenskt namn föreslås *hålrotsfly*.

Tack

Tack till Bengt-Åke Bengtsson, Michael Fibiger, Mats Jonsell och Göran Palmqvist för synpunkter på texten. Tack till Mats Lindeborg, Per-Eric Betzholz och Göran Palmqvist för bestämningshjälp.

Litteratur

Beck, H. 2000. Die Larven der Europäishen Noctuidae, Revision der Systematik der Noctuidae (Lepidoptera: Noctuidae). – Vol 3 and 4. Herbipoloniana.

Fajcik, J. 1998. Die Schmetterlinge Mitteleuropas II Band. Noctuidae. – Bratislava.

Fauna Europaea Web Service (2004) Fauna Europaea version 1.1. – Available online at http://www.faunaeur.org

Fibiger, M. & Hacker, H., H. 2005. Systematic List of the Noctuoidea of Europe (Notodontidae, Nolidae, Arctiidae, Lymantriidae, Erebidae, Micronoctuidae and Noctuidae). Esperiana. – Buchreihe zur Entomologie Bd. 11: 93-205.

Hacker, H., Ronkay, L. & Hreblay, M. 2002. Noctuidae Europaeae, Volume 4, Hadeninae I. – Entomological press, Sörö.

Ivinskis, P. & Rimsaite, J. 2005. Baltic seashore as a unique habitat for insects. – Acta Zoologica Lituanica 15 (2): 115-118.

Svitra, G., Dapkus, D. & Kazlauskas, R. 2003. Six noctuid (Lepidoptera, Noctuidae) species new for the Lithuanian fauna. – Acta Zoologica Lituanica 13 (3): 290-293.

Skalbaggar på Stiby Backe i Blekinge – föredömlig populärvetenskap

Lundgren, Jan. 2007. Strövtåg på Stiby Backe – en inblick i skalbaggarnas värld. – Vekerum förlag, Olofström. ISBN 978-91-86722-79-1. Inbunden, 160 sidor. Boken kan köpas i bokhandeln eller beställas direkt av författaren (jan.lundgren8@comhem.se, tel. 08-511 729 25, 0733-70 67 68) eller från Vekerum förlag (info@holjebok.se). Pris ca 180 kr (plus porto).

Många populärvetenskapliga böcker har genom åren skrivits om smådjur och diverse insektsordningar. I december 2007 dök ytterligare en sådan bok upp i boklådorna och eftersom den skulle handla om skalbaggar från sydöstra Sverige var förväntningarna stora på hur författaren skulle behandla ämnet. Och dessa infriades i hög grad!

Författaren, som till professionen är botaniker, är stockholmare men har under flera decennier tillbringat somrarna i Hällevik i västra Blekinge, där

*Vanlig svampsvartbagge (**Bolitophagus reticulatus**) och dess biotop – ett bra exempel på en föredömlig presentation.*